

BERGENS-HISTORISKE FORENING.

SKRIFTER

Utgivne av

BERGENS HISTORISKE FORENING

Nr. 34

1928

BERGEN 1928

J. D. BEYER A/S BOKTRYKKERI

INDHOLD

	Side
A. M. Wiesener:	Henrik Ibsen og Det norske Theater i Bergen 1851—57 5
Arno Berg:	Bergens bispegaard 53
—»—	Stadskonduktør Høegh 65
Johs. Haugen:	Om Bergens første folkeskoler 71
—»—	Renovationen i Bergen 1722 87
J. Wahl:	De gamle bygninger paa Bergenhus slot 99
Dorothea S. Platou:	Om den bergenske billedskjærer Peter Negelsen 151
Olaf Sollied:	En Bergensslegt fra 1300-tallet 169
	Aarsberetning for 1927.
	Regnskap for 1927.
	Love.
	Medlemsfortegnelse.

Stadskonduktør Høegh

Av

Arkitekt Arno Berg

Ole Peter Riis Høegh (1807—52), søn av fogd i Solør og Odalen, Denis Guldberg Høeg (1772—1822) og Susanne Lovise Riis (1776—1808), gift 1832 med Hanne Jakobe Mathea Selmer fra Fredrikshald (død i Bergen 16. mai 1848, 38 aar gammel). Han maa i meget unge aar ha kommet i arkitektlære hos slotsintendant Linstow i Oslo, skal ha arbeidet som desinatør ved slotsbygget og har vel ogsaa fulgt Linstows undervisning paa kunst- og tegneskolen. I 1827 søker han Oslo's nyoprettede stadskonduktørstilling. Man finder at der neppe er tvil om at han besidder indsigt i matematik og arkitektur, men han har ikke tilstrækkelig praksis hverken i landmaaling eller bygningsvæsen og kommer altsaa ikke i betragtning; men vinteren 1828, da arkitekt Grosch var i utlandet, er Høegh en tid konstituert stadskonduktør og han tituleres da altid desinatør. I mars samme aar er han imidlertid i Fredrikshald, hvor han paa eforatets indstilling ansættes som bygmester, under kaptein Garben's tilsyn, ved »Den lærde skole«, der efter branden blev gjenopbygget efter arkitekt Grosch's tegninger. Dette arbeide er han sysselsat med til 1831. Samme stilling ser det ut som han har indehat ved kirken, hvorfra der ogsaa er bevaret av ham signerte tegninger. Arkitekt Høegh har sikkert ogsaa hat andre opdrag i den nedbrændte by. Han har antagelig forlatt

Fredrikshald vaaren 1831. I 1834—35 blev han beskyldt for ikke at ha fulgt de approberte tegninger til skolebygningen, men man fandt ut at han hadde været bunden av de gamle mure. Høegh er da i Trondhjem. Norges Banks direktion hadde i 1830 kommet i konflikt med sin arkitekt, major Ræder, og Høegh blir saa overdraget fuldførelsen av den næsten halv-færdige bankbygning. Antagelig er det bankdirektionen der kalder ham til Trondhjem. I 1831 blir han ogsaa overdraget opførelsen av det nye slaverihus, og har ifølge stiftsdirektionen vistnok ogsaa hat andre arbeider. Ræder forsøker paa alle maater at hindre Høeghs virksomhet, anlægger sak mot ham, prøver at faa regjeringen til at hindre at opførelsen av slaveriet blir overdraget ham, men forgjæves (vgl. res. 8. august 1833). I august 1833 meddeler kirkeværgen, at der begynder at ramle stener av korhvælvingen i Domkirken. Gudstjenesten indstilles og Høegh faar i opdrag at undersøke forholdet. Han indstiller paa at hvælvet uopholdelig nedtages og der opføres et nyt hvælv av træ i en mere gotisk form end det tidligere. Departementet holder dog paa at det skal gjenopføres i sten og saa-vidt mulig i sin gamle form, hvilket saa sker.

Høegh var dog alt sommeren 1833 utnævnt til stadskonduktør i Bergen og skulde tiltræ i september, men stiftsdirektionen utvirker at han faar bli i Trondhjem til 1. april, da han var den eneste som et saa vanskelig arbeide kunde betroes. Fristen blir senere forlænget. Høegh faar, sammen med et par kjøbmænd som komitemedlemmer, i opdrag at utarbeide forslag til en nødtørftig hovedreparation av kirken (indst. avgitt 30. april 1834), der ogsaa blir utført under Høeghs opsyn. Man nøier sig ikke med det, men 22. januar 1835 indgives en indgaaende indstilling om hele kirkens fuldstændige restauration. Som en rød traad gjennom denne gaar Høeghs glødende kjærlighet for monumentet; med iver og intensitet, men dog forsigtighet, prøver han at vække den sovende opinion for gjenreisningen av dette vort nationalklenodium og fornemste kunstverk. Her har han været pioneren og skapt sig en sikker plads i historien. — Efter at Høegh forlot Trondhjem, holder han dog stadig sine forbindelser deroppe vedlike og blir efter branden i 1841 medlem av den komite der skal utarbeide forslag til en ny bygningsordning.

Han maa nok ha tiltraadt sin tjeneste i Bergen engang

i 1834, men atter maattet ta til Trondhjem, for i februar 1835 skriver eforatet i Bergen at det ikke kan skaffe tegninger til Kathedralskolen før Høegh kommer tilbake fra Trondhjem. 11. mars d. a. tiltrær han saa for alvor embedet og blir med engang paalagt uopholdelig at ta tegningerne til Kathedralskolen — hvortil han tidligere hadde utarbeidet en mere indskrænket plan — under arbeide. Han erklæres da for at være en bekjendt, særdeles duelig og erfaren arkitekt.

Alt 1827 hadde en bygmester Flintoe*) forfattet tegninger til Kathedralskolen. Da gjaldt det ombygning av den gamle skolebygning; i 1831 gjorde løytnant Middelthon forslag til ombygning av bispegaarden til skolebygning, nu gjaldt det helt ny bygning paa bispegaardens tomt. Eforatet er meget nøie paa at faa en monumental bygning. Det synes at en offentlig bygning bør skille sig ut fra private. Trods der ved den nylig indtrufne brand hadde været rik anledning til at opføre sirlige og smakfulde bygninger, hadde man ikke en eneste som i arkitektonisk henseende fortjente nogen særdeles opmerksomhet. —

Arkitekt Grosch, der hadde faat Høegh's forslag til bedømmelse, paapeker flere formodentlig mindre heldige anordninger. Høegh imøtegaar for en stor del denne kritik, men utarbeider dog et nyt forslag, hvori han lempet sig efter bemerkningerne forsaavidt de ikke var uanvendelige ved grundens beskaffenhet eller stridende mot bygningsloven. M. h. t. de nye facader hadde han skaffet sig vidnesbyrd fra en meget sakyndig mand i Kjøbenhavn at de ikke stred mot kunstens regler, og man kunde under opførelsen rette paa de arkitektoniske forsiringer, om saadant maatte ansees passende. Grosch som hadde imøtegaat Høeghs besvarelser, indlot sig ikke paa det nye projekt, hvilket blev approberet 26. septbr. 1836, og bygningen indviedes 31. oktober 1840.

Ved dette arbeide er det første gang jeg har hørt at procentsats er blit benyttet ved arkitekthonorarets stipulering. Høegh skulde ha $4\frac{1}{2}$ pct. av den kalkulerede byggesum og dobbelt for eventuelle besparelser. Naar undtas en liten prutting av departementet blev dette vedtat, da der i Bergen ikke fandtes noget andet »subject« der kunde betroes arbeidet.

*) Jacob Edvard Flintoe tok borgerskap i Oslo $\frac{12}{7}$ 1811 som murmester, se videre Bergen 1814—1914 I s. 330. I mai 1828 er han atter i Oslo (Fin.dep. jrn. B 1828 nr. 948).

Høsten 1836, like efter at Høegh hadde faat tegningerne approberet, reiser han »for kunstens skyld« — endskjønt han ikke fik et eftertraktet reisestipendium — paa en kortere studiereise til Kjøbenhavn, Hamburg og Berlin. Ved denne anledning blir der git kgl. resolution om at legationerne og konsulatene skulde være behjælpelig med at skaffe ham adgang til de arkitektoniske seværdigheter. I Schinkelarkivet i Berlin er der bevaret et brev, dateret 1. november 1836, fra Schinkel til hofbauinspektør Persius, med anmodning om at vise Høegh kirken og andre bygninger i Potsdam. I 1839 søker han ogsaa forgjæves et statsstipendium for at »perfectionere sig i den nyttige og hertillands anvendelige del af den civile bygningskunst«.

Samtidig med Kathedralskolen opfører han en træbygning for Bergens Museum og det holdningsfulde Kronstad. Høegh's andet monumentalverk er Norges Banks fine bygning fra 1845. Her har han helt forlatt den tunge empire og gaat over til en lettere stil, hovedsagelig bygget paa ungrenæssanse-motiver hvilke alt i museumsbygningen er kommet tilsyne. Videre skal han ha bygget Fødselsstiftelsen ved Raadhuset — oprindelig en privatbygning —, Bethania sykehus, Uren og Hellands hus paa Fjøsanger. I det hele tatt tror jeg at under Høegh's arbeidsaar i Bergen laa omtrent al bygningsvirksomhet med nogen arkitektonisk pretention i byen og dens omegn i hans hænder.

Alt 1848 fratrær han sin stilling grundet sygdom. Han var en sikker og velskoleret arkitekt og løste de faa opgaver han under sin korte virksomhet blev stillet overfor med megen fin proportionsans.

Arno Berg.

Kilder: Lassens saml. og Kirkedep. 1827—41 i Riksarkivet. Akershus stift, pakke Mag. skr. 1828, Oslo bygn.com. prof. 1828, Hafners Indst. og bet., Ingeniørvaabenets journaler, Pakke, Trondhjems Domkirke I, i Kirkedep.; Prof. C. W. Schnitlers samlinger i Antikvarisk arkiv.
